

**Hallituksen esitys Eduskunnalle vaaleja ja kansanäänestyksiä
koskevan lainsäädännön muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan vaalilainsäädäntöön eräitä teknisiä uudistuksia. Kansanedustajain vaaleista annettua lakia ja kunnallisvaalilakia ehdotetaan muutettaviksi siten, että eräät määräpäivät, jotka sattuvat juhannusaatoksi tai jouluaatoksi, siirtyvät seuraavaan arkipäivään. Valituksen johdosta toimitettaviksi määräytyissä uusissa kunnallisvaaleissa tai uutena aikana toimitettaviksi määräytyissä kunnallisvaaleissa ennakkoäänestystä ei toimitettaisi laissa jo nyt mainittujen päivien lisäksi juhannusaattona.

Mainittuja lakeja ehdotetaan muutettaviksi myös siten, että henkilön vaaliluetteloon merkitsemistä koskevaa ilmoituskorttia voitaisiin käyttää ennakkoäänestyksen lähetekirjeenä. Valtiollisissa vaaleissa voitaisiin lähetekirjeenä käyttää myös vaalipiirin vaaliluetteloon ottamista koskevaa ilmoituskirjettä.

Tasavallan presidentin vaalista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että presidentinvaalia varten olisi laadittava kaksi samalla kertaa lähetettävää vaaliluetteloon merkitsemistä koskevaa ilmoituskorttia tai ilmoituskirjettä. Riippumatta siitä, toimitetaanko uusi

presidentinvaali samana vai eri vuonna kuin aikaisempi presidentinvaali, ehdotetaan aina laadittaviksi uudet vaaliluettelot. Sellaiset tulisi laatia myös yksittäisessä vaalipiirissä toimitettaviksi määrättyjä uusia eduskuntavaaleja ja yksittäisessä kunnassa toimitettaviksi määrättyjä uusia kunnallisvaaleja sekä kunnanvaltuuston täydennysvaaleja varten. Lakia ehdotetaan muutettavaksi myös sen varmistamiseksi, että ennakkoäänestys olisi presidentinvaalissakin mahdollista Posti- ja telelaitoksen tilapäisissä ennakkoäänestyspaikoissa.

Esityksessä ehdotetaan edelleen, että vaalilainsäädännöstä poistettaisiin virkalähetysoikeutta koskevat säännökset, koska virkalähetys-oikeudesta postiliikenteessä on luovuttu. Edellä mainittujen lakien lisäksi muutos koskisi myös lakia kuntajaosta.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan samanaikaisesti ja siten, että kysymyksessä olevat valtiollisia vaaleja koskevat muutokset olisivat sovellettavissa vuoden 1994 presidentinvaalissa.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ .	1	LAKIEHDOTUKSET	10
YLEISPERUSTELUT	3	1. Laki kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta	10
1. Johdanto	3	2. Laki tasavallan presidentin vaalista annetun lain muuttamisesta	12
2. Nykytila ja ehdotetut muutokset	3	3. Laki kunnallisvaalilain muuttamisesta	13
2.1. Virkalähetys-oikeus	3	4. Laki neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain 17 §:n 2 momentin kumoamisesta	14
2.2. Eräiden määräpäivien siirtyminen	3	5. Laki kuntajaosta annetun lain 43 §:n muuttamisesta	15
2.3. Vaaliluetteloiden laatiminen	4	LIITE	16
2.4. Ennakoäänestyksen kehittäminen	4	Rinnakkaistekstit	16
Lähtökohdat	4	1. Laki kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta	16
Ilmoituskortit ja ilmoituskirjeet lähetekirjeinä	5	2. Laki tasavallan presidentin vaalista annetun lain muuttamisesta	20
Tilapäiset ennakoäänestyspaikat	6	3. Laki kunnallisvaalilain muuttamisesta	22
3. Esityksen vaikutukset	6	4. Laki neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain 17 §:n 2 momentin kumoamisesta ...	24
3.1. Taloudelliset vaikutukset	6	5. Laki kuntajaosta annetun lain 43 §:n muuttamisesta	25
3.2. Muut vaikutukset	7		
4. Asian valmistelu	7		
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	8		
1. Lakiehdotusten perustelut	8		
1.1. Laki kansanedustajain vaaleista	8		
1.2. Laki tasavallan presidentin vaalista	9		
1.3. Kunnallisvaalilaki	9		
1.4. Laki neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä	9		
1.5. Laki kuntajaosta	9		
2. Voimaantulo	10		

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Lähestyvä presidentinvaali, joka ensimmäistä kertaa toimitetaan suoralla, tarvittaessa kaksi-vaiheisella kansanvaalilla, edellyttää eräitä tarkistuksia vaalilainsäädäntöön. Ehdotetut muutokset ovat teknisiä ja niiden tarkoituksena on joustavoittaa menettelyä. Ne on tehnyt mahdolliseksi väestökirjanpidon ja lomaketekniikan kehittyminen. Samalla jouluaatto on katsottu aiheelliseksi rauhoittaa vaaleihin liittyviltä toimenpiteiltä. Vaikka lainmuutosten syynä onkin tuleva presidentinvaali, ne on tarkoitettu toteutettaviksi siten, että vastaavat uudistukset koskisivat myös muita yleisiä vaaleja.

Edelleen edellyttää virkalähetysoikeuden poistaminen eräitä muutoksia vaalilainsäädäntöön. Tästä johtuvista uusista järjestelyistä sovitaan postin kanssa siten, että muuttunut tilanne ei vaikuta haitallisesti vaalipostin kulkuun.

Nyt tehtävät muutokset vaalilainsäädäntöön on haluttu rajoittaa vain kaikkein välttämättömiin. Laajempi vaalitietojärjestelmän kehittämiseen liittyvä vaalilainsäädännön uudistaminen on kuitenkin oikeusministeriössä jo vireillä.

2. Nykytila ja ehdotetut muutokset

2.1. Virkalähetysoikeus

Asetuksella virkalähetysoikeudesta postiliikenteessä annetun asetuksen kumoamisesta (1402/92) on vuoden 1993 alusta lukien poistettu viranomaisten virkalähetysoikeus. Näin ollen ei enää ole sellaista lähetysmuotoa, jota tarkoitetaan vaalilakien niissä säännöksissä, joiden mukaan vaaliviranomaisilla on tällainen oikeus.

Keskeisiä vaalilähetymiä ovat olleet äänioikeutetuille lähetettävät ilmoituskortit, ennakkoäänestyksen lähetekuoret, vaalien ja ennakkoäänestyksen materiaalikuljetukset sekä kuntien keskusvaalilautakuntien, vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien pienimuotoiset kirjepostitukset. Virkalähetysten kuljettamisesta aiheutuneet postimaksut korvattiin Posti- ja telelaitokselle budjettiin varatusta määrärahasta.

Esityksessä ehdotetaan, että virkalähetysoikeutta tai vapaakirjeoikeutta koskevat taikka

näihin oikeuksiin viittaavat vaalilakien säännökset kumottaisiin tai muutettaisiin vastaamaan uutta tilannetta.

Vaaliviranomaisten postilähetykset hoidetaan lainmuutosten jälkeen 1. tai 2. luokan kirjellähetyksinä tai tavarantoimituksina sen mukaisesti kuin asiasta oikeusministeriön ja postin kesken sovitaan. Lähetysluokan valintaan vaikuttaa se, ehditäänkö asianomaiset postitukset hoitaa 2. luokan lähetyksinä vai ei. Esimerkiksi lähetekuoria ei vaaliaikataulun kiireyden vuoksi voida lähettää 2. luokassa. Sen sijaan ilmoituskorttien lähettäminen onnistuu 2. luokan lähetyksinä kaikissa vaaleissa ja kansanäänestyksissä, mikäli jäljempänä ehdotettu muutos niiden lähettämisaikoihin toteutetaan.

2.2. Eräiden määräpäivien siirtyminen

Kansanedustajain vaaleista annetun lain (391/69) 103 §:n 2 momentissa ja kunnallisvaalilain 95 §:ssä (372/85) on säädetty eräiden vaaleihin liittyvien määräpäivien siirtymisestä, jos määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi. Pykälistä ei ole mainittu jouluaattoja eikä juhannusaattoja, jotka enää eivät ole yleisiä työpäiviä, mutta eivät pyhäpäivien aattopäivinä pyhäpäiviäkään. Säädettyjen määräaikojen laskemisesta annetussa laissa (150/30) jouluaatto ja juhannusaatto on rinnastettu arkilauantaihin (5 §:n 1 momentti). Epäselväksi on kuitenkin jäänyt, voidaanko määräpäiviä vaalilakien nojalla määriteltäessä jouluaatto ja juhannusaatto vastaavalla tavalla rinnastaa arkilauantaihin edes silloin, kun asianomainen päivä sattuu lauantaiiksi.

Mainitun epäselvyyden poistamiseksi ehdotetaan, että jouluaatto ja juhannusaatto lisätäisiin vaalilakeihin niiden päivien luetteloon, joihin tehtäviksi määrätty vaaleihin tai kansanäänestyksiin liittyvät toimenpiteet voidaan tehdä seuraavana arkipäivänä.

Samassa yhteydessä ehdotetaan, että juhannusaatto lisättäisiin niiden kunnallisvaalilain 97 §:ssä mainittujen päivien luetteloon, joihin uusissa kunnallisvaaleissa tai uutena aikana toimitettaviksi määrättyissä kunnallisvaaleissa ei toimitettaisi ennakkoäänestystä.

2.3. Vaaliluetteloiden laatiminen

Nykyinen väestökirjajärjestelmä tekee mahdolliseksi sen, että kutakin vaalia varten laaditaan uudet vaaliluettelot. Tämän johdosta voidaan kumota tasavallan presidentin vaalista annetun lain (1076/91) 8 §:n 3 ja 4 momentti, joiden mukaan keskeytyneen presidentinvaalin sijaan toimitettavassa vaalissa ja presidentin kuoleman tai pysyvästi estyneeksi tulemisen johdosta toimitettavassa presidentinvaalissa voidaan eräissä tapauksissa käyttää muuttamattomina edellistä presidentinvaalia varten laadittuja vaaliluetteloita.

Myös jossakin vaalipiirissä valituksen johdosta toimitettaviksi määrättyjä uusia eduskuntavaaleja sekä samasta syystä jossakin kunnassa toimitettaviksi määrättyjä uusia kunnallisvaaleja ja kunnanvaltuuston täydennysvaaleja varten voidaan aina laatia uudet vaaliluettelot ja uudet ilmoituskortit ja -kirjeet, minkä johdosta tätä tarkoittavat muutokset ehdotetaan tehtäviksi kansanedustajain vaaleista annettuun lakiin ja kunnallisvaalilakiin.

Jotta henkilön vaaliluetteloon ottamista koskevat ilmoituskortit ehdittäisiin lähettää äänioikeutetuille halvempina 2. luokan kirjelähettyksinä niin, että ne ovat perillä ennen vaaliluetteloiden nähtäville asettamista, ehdotetaan, että se vähimmäisaika, joka kuntien keskusvaalilautakunnilla on valtiollisissa vaaleissa ja kansanäänestyksissä käytettävissään pohjaluetteloiden ja ilmoituskorttien tarkistamiseksi, lyhennettäisiin seitsemästä päivästä kuuteen päivään. Kunnallisvaalien osalta ilmoituskorttien lähettämisen ja vaaliluetteloiden nähtäville asettamisen välinen aika jo on tämän pituinen.

Samassa yhteydessä ehdotetaan muutettavaksi kansanedustajain vaaleista annetun lain 25 a §:ää siten, että oikeusministeriö voisi myös vaalipiirien vaaliluetteloiden osalta vahvistaa vain luettelon kaavan, eikä luettelolomaketta, kuten nykyisin on säädetty. Vastaavaan tapaan säädetään jo eräiden muiden vaaliasiakirjojen osalta, joiden kaavan ministeriö vahvistaa.

2.4. Ennakkoonäänestyksen kehittäminen

Lähtökohdat

Vastauksessaan hallituksen esitykseen laeiksi kansanedustajain vaaleista annetun lain ja kun-

nallisvaalilain muuttamisesta (HE 14/1992 vp) eduskunta on edellyttänyt hallituksen käynnistävän selvityksen valtiollisten ja kunnallisten vaalien ennakkoonäänestysjärjestelmän uudistamistarpeesta. Tämä on eduskunnan mielestä aiheellista jo siitäkin syystä, että ennakkoonäänestyksen suosio vaaleissa on lisääntynyt valtavasti. Selvityksessä tulisi eduskunnan mukaan arvioida esimerkiksi mahdollisuuksia laajentaa vaalitoimikunnan käyttöä ja kotiaänestyksessä noudatettavaa menettelyä.

Tämä eduskunnan lausuma on antanut aiheen tarkastella postin toimeksiannosta tehdyn vuoden 1992 ennakkoonäänestystutkimuksen tuloksia ja syksyn 1992 kunnallisvaaleista muutoin saatua palautetta sen selvittämiseksi, mitkä ennakkoonäänestysjärjestelmän muutokset näyttäisivät olevan tarpeen.

Ennakkoonäänestyksessä äänestävien määrä on vaali vaalilta voimakkaasti lisääntynyt etenkin vuosina 1988—1991. Tämän jälkeen äänestäjien määrä näyttäisi olevan jossakin määrin vakiintumassa. Nykyisin noin neljäsosa äänioikeutetuista äänestää ennakkoonäänestyksessä. Ennakkoon äänestäneiden määrä vuosina 1970—1992 ilmenee oheisesta taulukosta:

	Eduskunta- vaalit	Tasavallan presidentin vaalit	Kunnallis- vaalit ¹
1970	174 112		
1972	166 724		133 377
1975	289 398		
1976			185 435
1978		179 744	
1979	301 602		
1980			221 592
1982		353 855	
1983	359 660		
1984			250 124
1987	455 768		
1988		688 641/ 676 839 ²	485 185
1991	1 133 506		
1992			1 027 500 ³

¹ Lukuun sisältyvät vuodesta 1976 alkaen Ahvenanmaan kunnallisvaaleissa ennakkoon äänestäneet. Ahvenanmaalla kunnallisvaalit ovat vuotta aikaisemmin kuin muualla maassa.

² Ylempi luku on välittömässä presidentinvaalissa äänestäneiden määrä, alempi valitsijamiesten vaaleissa annettu äänimäärä.

³ Ennakkotieto

Ennakkoon äänestävistä noin 97 prosenttia äänestää Posti- ja telelaitoksen toimipaikoissa tai tilapäisissä ennakkoonäänestyspaikoissa. Postitoimipaikoissa äänesti vuoden 1991 eduskuntavaaleissa 1 080 377 äänioikeutettua. Vuoden 1992 kunnallisvaaleissa puolestaan äänesti postitoimipaikoissa tai lakkautettujen postitoimipaikkojen sijaan perustetuissa tilapäisissä ennakkoonäänestyspaikoissa yhteensä 996 671 äänioikeutettua.

Syksyn 1992 ennakkoonäänestystutkimuksesta käy ilmi, että postissa äänestämistä pidetään yleisesti helppona, vaivattomana ja nykyaikaisena äänestystapana. Äänestäjillä näyttää sen mukaan olevan pääasiassa jopa erittäin myönteinen mielikuva äänestämisestä postissa, ja vaalitoimitsijoiden katsotaan yleisesti ottaen hoitavan tehtävänsä erittäin hyvin tai ainakin melko hyvin.

Postin ennakkoonäänestyksen vastuuhenkilöiden ja oikeusministeriön yhteisen palautepäivän aikana vertailtujen kokemusten valossa on tultu siihen tulokseen, että ennakkoonäänestyspaikkoina käytettävien postitoimipaikkojen ja tilapäisten ennakkoonäänestyspaikkojen nykyinen määrä näyttäisi riittävän. Vaalitoimitsijoiden nykyinen määrä katsottiin sopivaksi ja koulutus asianmukaiseksi. Eräitä vähäisiä muutoksia nykyiseen ennakkoonäänestysjärjestelmään pidettiin kuitenkin tarpeellisina. Mihinkään isompiin lainsäädäntömuutoksiin ei katsottu olevan aihetta, koska vireillä on mittava vaalitietojärjestelmän kehittämishanke. Selvitettäväksi jäi, miten oikeusministeriö voisi yhdessä postin kanssa kehittää ennakkoonäänestystoimenpiteitä nykyisten säännösten puitteissa.

Tässä vaiheessa lainsäädäntötoimenpiteitä ehdotetaan seuraavien ennakkoonäänestykseen liittyvien asiakokonaisuuksien osalta:

- ilmoituskortit ja ilmoituskirjeet lähetekirjeinä; ja
- tilapäiset ennakkoonäänestyspaikat.

Ilmoituskortit ja ilmoituskirjeet lähetekirjeinä

Kaikissa vaaleissa ja myös valtiollisessa neuvoa-antavassa kansanäänestyksessä lähetetään ilmoituskortti kaikille äänestysalueiden vaalilai- äänestysluetteloihin otetuille, joiden osoite on tiedossa. Siinä on muun muassa eräitä asianomaista koskevia henkilötietoja sekä tiedot siitä, minkä äänestysalueen vaaliluetteloon hänet on merkitty, milloin ja missä vaali- tai

äänestysluettelo on nähtävänä sekä milloin ja missä vaalitoimitus tai äänestys tapahtuu. Neuvoo-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä ilmoituskortteja ei kuitenkaan käytetä.

Valtiollisissa vaaleissa ja kansanäänestyksissä lähetetään ilmoitus luetteloon merkitsemisestä kaikille niille vaalipiirin vaaliluetteloihin otetuille äänioikeutetuille, joiden luetteloon merkittyä osoitetta voidaan pitää luotettavana. Ilmoituskirjeessä on ne tiedot, jotka henkilöstä on vaaliluetteloon otettu, ja tieto siitä, minkä vaalipiirin vaaliluetteloon hänet on merkitty.

Vaali- tai äänestyspäivänä äänestettäessä ilmoituskorttia voidaan käyttää apuvälineenä etsittäessä äänestäjän nimeä vaali- tai äänestysluettelosta. Ilmoituskorttia ei äänestäjältä kuitenkaan voida vaatia eikä sen puuttuminen estä äänestämistä.

Ennakkoonäänestyksessä ilmoituskortin tai ilmoituskirjeen esittäminen helpottaa ja jouduttaa äänestämistä. Äänestäjä, joka luovuttaa lähetekirjeeseen liitettäväksi ilmoituskortin tai ilmoituskirjeen, vapautuu eräiden kortista tai kirjeestä ilmi käyviä tietoja koskevien merkintöjen tekemisestä lähetekirjeeseen. Hänen tulee vain antaa selitys siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäneen täyttäneen äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen, miksi käytännössä riittää se, että hän allekirjoittaa lähetekirjeeseen painetun tätä tarkoittavan selityksen. Ennakkoonäänestyksessäkin ilmoituskortin tai -kirjeen käyttäminen ei ole pakollista.

Posti on syksyllä 1991 ehdottanut oikeusministeriölle, että lähetekirje ja ilmoituskortti yhdistettäisiin yhdeksi asiakirjaksi. Asiaa oikeusministeriössä tämän jälkeen selvitettyä on osoittautunut, että tähän ei ole estettä ja että myös lähetekirje ja ilmoituskirje voidaan vastavasti laatia yhdeksi asiakirjaksi. Tämän katsotaan, paitsi järkiperaistävän ja joustavoittavan äänestysmenettelyä, myös vähentävän ennakkoonäänestyskustannuksia.

Käytännön syistä kotiaäänestyksessä käytettävää lähetekirjetä ja ilmoituskorttia ei ole syytä yhdistää. Kotiaäänestyksessä äänestävien määrä on varsin vähäinen ja siinä käytettävä lähetekirje toisenlainen kuin muussa kotimaassa toimitettavassa ennakkoonäänestyksessä, minkä johdosta asiakirjojen yhdistäminen ei ole taloudellisesti eikä teknisesti mielekästä. Kotona äänestävät saavat samanlaisen ilmoituskortin kuin muut äänestysalueen vaaliluetteloon merkityt ja heillä on edelleen käytettävissään

entisenkaltainen lähetekirje, johon vaalitoimittaja tekee viranomaismerkinnät ja johon myös äänestyksessä läsnä ollut henkilö merkitsee nimikirjoituksensa. Liittäessään lähetekirjeeseen ilmoituskortin kotona äänestävät säästävät eräiden lähetekirjeeseen muutoin tehtävien merkintöjen tekemiseltä.

Edellä todetun johdosta ehdotetaan, että nämä muutokset tehdään kansanedustajain vaaleista annettuun lakiin ja kunnallisvaalilakiin.

Jotta ilmoituskortteja ja ilmoituskirjeitä voitaisiin käyttää lähetekirjeinä myös presidentinvaalissa, ehdotetaan tasavallan presidentinvaalista annettua lakia muutettavaksi siten, että kumpaakin vaalia varten toimitettaisiin oma ilmoituskortti tai -kirje. Nämä olisivat käytännön syistä samanlaisia ja äänestäjä voisi käyttää kumpaa tahansa niistä kummassakin vaalissa.

Niitä äänestäjiä varten, joilla ennakoäänestyspaikassa ei ole mukanaan ilmoituskorttia tai ilmoituskirjettä tai jotka eivät sitä jostakin syystä haluaisi käyttää, olisi entisenlainen lähetekirjelomake.

Tilapäiset ennakoäänestyspaikat

Kesäkuun 1 päivänä 1992 voimaan tulleilla kansanedustajain vaaleista annetun lain ja kunnallisvaalilain muutoksilla tehtiin mahdolliseksi äänestää ennakolta myös Posti- ja telelaitoksen järjestämissä asetuksella määrättävissä tilapäisissä ennakoäänestyspaikoissa. Muutos oli tarpeen sen johdosta, että posti oli toimipaikkoja vähentäessään lakkauttanut 282 sellaista postitoimipaikkaa, jotka olivat toimineet ennakoäänestyspaikkoina vuoden 1991 eduskuntavaaleissa. Lainuudistusta sovellettiin ensimmäisen kerran jo vuoden 1992 kunnallisvaalien ennakoäänestyksessä syyskuun 30 päivän ja lokakuun 13 päivän välisenä aikana. Tilapäisiä ennakoäänestyspaikkoja oli näissä vaaleissa 39.

Kun tuolloin ei muutettu tasavallan presidentinvaalista annettua lakia, jossa toisaalta säädetään, että presidentinvaalin ennakoäänestyksestä on soveltuvin osin voimassa, mitä ennakoäänestyksestä on kansanedustajain vaaleja varten säädetty (17 §), mutta toisaalta annetaan ennakoäänestyksen järjestämisestä erityissäännös, jossa ei ole mainittu Posti- ja telelaitoksen tilapäisiä ennakoäänestyspaikko-

ja (18 §), katsottiin mainittujen lakien voimaan tultua olevan epäselvää, voidaanko uusia säännöksiä sittenkään soveltaa presidentinvaalin ennakoäänestykseen.

Tulkintavaikkeuksien poistamiseksi ehdotetaan tämän vuoksi, että tasavallan presidentinvaalista annetun lain 18 §:ää muutetaan siten, että tämä epäselvyys poistuu. Tämä ehdotetaan toteutettavaksi poistamalla pykälästä sen nykyiseen 2 momenttiin sisältyvä erityissäännös presidentinvaalin ennakoäänestyspaikoista ja niissä noudatettavista ennakoäänestysajoista, jolloin noudatettavaksi jäisi vain 17 §:n viittaussäännös kansanedustajain vaalien ennakoäänestystä koskevaan sääntelyyn.

Lisäksi 18 §:ään ehdotetaan selvyiden vuoksi ja tarpeettomien tulkintavaikkeuksien välttämiseksi lisättäväksi kansanedustajain vaaleista annetun lain 66 §:n 3 momenttia vastaava säännös, jonka mukaan ennakoäänestys voi näissä tilapäisissä ennakoäänestyspaikoissa ja Suomen edustustoissa kestää, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, lyhyemmänkin ajan kuin presidentinvaalin ennakoäänestys yleensä.

Samassa yhteydessä ehdotetaan tasavallan presidentinvaalista annetun lain 18 §:ään vaalilainsäädännön yhdenmukaisuuden edistämiseksi lisättäväksi kansanedustajain vaaleista annetun lain 80 e §:n 1 momenttia soveltuvin osin vastaava säännös siitä, että kotiaänestys tulee toimittaa aikaisintaan 11. päivänä ennen ja viimeistään 5. päivänä ennen vaalitoimitusta. Voimassa olevan lain mukaan myös kotiaänestys tulisi presidentinvaalissa aloittaa nimenomaan 11. päivänä ennen ja lopettaa nimenomaan 5. päivänä ennen vaalitoimitusta.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Kansanedustajain vaaleista annetun lain 102 §:n 1 momentin ja kunnallisvaalilain 100 §:n 1 momentin mukaan kaikki kuntien keskusvaalilautakuntien, vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien sekä ensin mainitun lain 80 a §:n 1 momentissa ja kunnallisvaalilain 74 b §:n 1 momentissa tarkoitettujen vaalitoimittajain menot on kuntien suoritettava, mutta muut ensin mainituissa säännöksissä erikseen mainitut menot suoritetaan valtion varoista. Kansanedustajain vaaleista annetun lain 102 §:n 3 momentissa ja kunnallisvaalilain

100 §:n 3 momentissa tarkoitetuilla vaaliviranomaisilla on mainittujen säännösten mukaan oikeus lähettää vaalilähetyksiä suorittamatta niistä postimaksuja. Virkalähetysoikeuden poistuminen tulisi merkitsemään sitä, että muun muassa kuntien vaaliviranomaiset joutuisivat toisin kuin aikaisemmin suorittamaan kaikista vaalilähetyksistään postimaksun, jolle asiaa järjestetä toisin.

Kansanedustajain vaaleista annetun lain 15 §:n ja kunnallisvaalilain 10 §:n mukaan kunnan keskusvaalilautakunnan on lähetettävä ilmoituskortti jokaiselle äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa. Ilmoituskortit on lähetetty maksuttomana virkalähetyksenä lähes neljälle miljoonalle äänioikeutetulle. Edellä mainittujen 1. lähetyksluokassa postitettujen ilmoituskorttien postimaksut tulisivat lisäämään viimeksi toimitetuista vaaleista käytössä olevien tietojen perusteella valtiollisten vaalien toimittamisesta aiheutuvia kuntien kustannuksia noin 7,2 miljoonalla markalla ja vastaavasti myös kunnallisvaalien kustannuksia. Nämä postimaksuista aiheutuvat lisäkustannukset suoritettaisiin ehdotuksen mukaan sekä valtiollisten vaalien että kunnallisvaalien osalta edelleen valtion varoista.

Toisen suuren lähetyserän muodostavien, ennakkoäänestyskassassa käytettävien lähete kuorten toimittamisesta Posti- ja telelaitos on jo nykyisin perinyt yleisten postimaksujen mukaan postimaksut, jotka Posti- ja telelaitos on laskuttanut oikeusministeriöltä jälkikäteen. Nämäkin kustannukset jäisivät ehdotuksen mukaan sekä valtiollisten että kunnallisvaalien osalta edelleen valtion varoista suoritettaviksi.

Kuntien vaaliviranomaiset ovat lisäksi lähettäneet muun muassa kokouskutsuja ja vaalilaineistoa lautakuntien jäsenille. Niin ikään kuntien vaaliviranomaisilla on myös muuta kirjeenvaihtoa eri viranomaisien kesken. Näistä ainakin osa on käytännössä postitettu maksettuna lähetyksenä eikä virkalähetyksenä. Mainitut kuntien suoritettaviksi jäävät postimaksut olisivat kunnan asukasmäärästä ja vaaliviranomaisien lukumäärästä riippuen muutamasta kymmenestä markasta muutamaa tuhteen markkaan.

Vaalipiirien keskuslautakuntien (15) postilähetykset ovat edellisiin verrattuina vähäiset. Myös niitä varten virkalähetysoikeuden poistamisen vuoksi varattava määräraha lisää jonkin verran valtiollisten vaalien toimittamisesta aiheutuvia kustannuksia.

Toisaalta ilmoituskorttien lähettämisestä valtiollisissa vaaleissa ja kansanäänestyksissä yhtä päivää aikaisemmin saavutetaan se etu, että ne voidaan lähettää 2. luokan postilähetyksinä. Tästä aiheutuu valtiollisissa vaaleissa noin 20 prosentti eli noin 1,5 miljoonan markan säästö kutakin vaalia tai kansanäänestystä kohti. Ilmoituskorttien ja -kirjeiden laatiminen lähete-kirjeen kanssa yhdeksi asiakirjaksi puolestaan aiheuttaa säästöä painatuskustannuksissa ja niiden käyttäminen ennakkoäänestyksessä alentaa sitä korvausta, jonka oikeusministeriö joutuu Posti- ja telelaitokselle ennakkoäänestyksen järjestämisestä suorittamaan. Säästön määrää ei voida tässä vaiheessa tarkoin arvioida neuvottelujen ollessa vielä kesken.

Muutoin virkalähetysoikeuden poistuminen ei aiheuta valtionhallinnossa kustannusmuutoksia. Vaalilähetyksen osalta maksujen kustannusvastuu siirtyy kuitenkin liikenneministeriöltä oikeusministeriölle.

Posti- ja telelaitoksen toimipaikkojen sekä nyt ehdotettujen tilapäisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden menot suoritetaan tasavallan presidentin vaalissa valtion varoista. Näiden kustannusten korvaamisesta postille sovitaan kunkin vaalin osalta erikseen oikeusministeriön ja postin kesken. Tilapäisten ennakkoäänestyspaikkojen perustamisesta ei aiheudu postille olennaisia uusia kustannuksia.

3.2. Muut vaikutukset

Äänestäjän kannalta mahdollisuus käyttää ilmoituskorttia ja ilmoituskirjettä lähete-kirjeenä helpottaa äänestämistä ennakolta ja nopeuttaa ennakkoäänestystoimitusta sekä lisää vaalivarmuutta. Myös tilapäisten ennakkoäänestyspaikkojen perustamista koskevat uudistukset ovat tässä suhteessa tärkeitä niiden varmistamiseksi, että mahdollisuudet äänestää myös presidentinvaalissa ennakolta ennakkoäänestyspaikkoina toimineiden postitoimipaikkojen lakkauttamisen jälkeen.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä. Virkalähetysoikeuden poistumisesta aiheutuneet muutokset on valmisteltu yhteistyössä postin kanssa ja vaaliluetteloita koskevat muutokset yhteistyössä väestörekisterikeskuksen kanssa.

Virikkeenä ennakkoäänestyksen kehittämistä koskevien ehdotusten valmisteluun on ollut myös edellä mainittu eduskunnan lausuma.

Posti- ja telelaitoksen tilapäisiä ennakkoäänestyspaikkoja koskevaa lakiehdotusta valmisteltaessa on ollut käytettävissä se aineisto,

jonka pohjalta valmisteltiin tilapäisiä ennakkoäänestyspaikkoja koskeva edellä mainittu hallituksen esitys laeiksi kansanedustajain vaaleista annetun lain ja kunnallisvaalilain muuttamisesta. Myös tämä valmistelu tapahtui tiiviissä yhteistyössä postin kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki kansanedustajain vaaleista

13 §. Pykälässä asetettaisiin velvoite laatia ilmoituskortti siten, että sitä voitaisiin käyttää lähetekirjeenä lain 6 luvussa tarkoitettussa ennakkoäänestyksessä. Rajauksesta johtuisi, että lain 6 a luvussa säännellyssä kotiaänestyksessä käytettävät ennakkoäänestysasiakirjat eivät tulisi uuden järjestelyn piiriin.

14 ja 15 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että äänestysalueiden vaaliluetteloiden laatimista ja ilmoituskorttien lähettämistä ai-kaistetaan yhdellä päivällä.

25 a §. Lainmuutos on tekninen. Lomakkeen sijasta vahvistettaisiin vain sen kaava.

25 c §. Tämän pykälän muutos johtuu tarpeesta muuttaa äänestysalueiden vaaliluetteloiden laatimista koskevaa 14 §:ää ja ilmoituskorttien lähettämistä koskevaa 15 §:ää. On asianmukaista, että vaalipiirien vaaliluettelot valmistetaan samanaikaisesti äänestysalueiden vaaliluetteloiden kanssa ja että ilmoituskorttien ja -kirjeiden lähetysajankohta mahdollisimman tarkoin olisi sama.

25 d §. Vaalipiirien vaaliluetteloihin otetuille lähetettävän ilmoituskirjeen osalta ehdotetaan asetettavaksi 13 §:ssä ilmoituskortin osalta säädettyä velvoitetta vastaava velvoite laatia se siten, että sitä voitaisiin ennakkoäänestyksessä käyttää lähetekirjeenä. Samalla ehdotetaan, että ilmoituskirjeen nimitys myös laissa muutettaisiin ilmoituskirjeeksi, millä nimellä sitä jo käytännössä yleisesti on kutsuttu.

70 §. Pykälän muutos liittyy ehdotettuun ilmoituskortin ja -kirjeen laatimiseen yhdeksi asiakirjaksi lähetekirjeen kanssa. Pykälän sanonnasta käy ilmi, että ilmoituskorttia tai -kirjettä ei välttämättä tarkoitukseen tarvita.

Tällöin käytetään nykyisenkaltaista erillistä lähetekirjelomaketta, joita ennakkoäänestyspaikoilla pidetään saatavilla.

74 §. Muutos liittyy ehdotettuun mahdollisuuteen käyttää ilmoituskorttia tai ilmoituskirjettä lähetekirjeenä.

77 §. Pykälää on muutettava virkalähetysoi-keuden poistumisen johdosta.

80 e §. Muutos on tarpeen sen johdosta, että ilmoituskorttien käyttämistä lähetekirjeenä koskeva muutos ei olisi voimassa kotiaänestyksessä.

100 a §. Muutos johtuu siitä, että uusia vaaleja varten ehdotetaan aina laadittavaksi uudet vaaliluettelot ja niiden yhteydessä uudet ilmoituskortit ja -kirjeet.

102 §. Pykälän 1 momentissa selvennettäisiin kustannusvastuuta uudessa tilanteessa, jossa vaalipostin virkalähetys oikeus on poistunut. Valtio huolehtisi ilmoituskorttien ja lähetekuorten postimaksuista, kuten se on huolehtinut tähänkin asti. Ilmoituskirjeen nimeä koskevan muutoksen osalta viitataan 25 d §:n kohdalla lausuttuun. Pykälän 3 momentin kumoaminen johtuu virkalähetys oikeuden poistumisesta.

103 §. Tulevassa presidentinvaalissa voitaisiin omaa äänioikeutta koskeva äänestysalueen vaaliluettelon oikaisuvaatimus ja rekisteritoimiston oikaisuvaatimus tehdä kunnan keskusvaalilautakunnalle myös jouluaattona, jollei pykälää muutettaisi ja jos katsottaisiin, että lakia säädettyjen määräaikojen laskemisesta ei tässä voitaisi soveltaa. On pidettävä asianmukaisena rauhoittaa jouluaatto vaaleihin liittyviltä toimenpiteiltä. Samassa yhteydessä ehdotetaan vastaavaa sääntelyä juhannusaaton suhteen siltä varalta, että johonkin poikkeuksellisenä aikana toimitettavaan vaaliin tai kansanäänestykseen liittyvä toimenpide sattuisi tälle päivälle.

Voimaantulosäänös. Erilaisiin tässä ehdotetuihin lainmuutoksiin liittyviin valmistaviin toimenpiteisiin on kiireellisen presidentinvaalin valmisteluajataulun johdosta voitava ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

1.2. Laki tasavallan presidentin vaalista

8 §. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että ilmoituskortteja ja -kirjeitä on laadittava kaksin kappalein. Pykälän 3 ja 4 momentin kumoaminen johtuu siitä, että kutakin presidentinvaalia varten ehdotetaan laadittavaksi aina uudet vaaliluettelot sekä ilmoituskortit ja -kirjeet.

18 §. Nykyisen 2 momentin 1 kohta ehdotetaan muutettavaksi sen varmistamiseksi, että ennakkoonestys olisi mahdollista myös Posti- ja telelaitoksen tilapäisissä ennakkoonestyspaikoissa. Samalla ehdotetaan muikin nykyisen 2 momentin sääntely poistettavaksi sen johdosta, että vastaava sääntely on sittemmin otettu kansanedustajain vaaleista annettuun lakiin ja on jo 17 §:n viittaussäännöksen mukaan voimassa presidentinvaalissa.

Pykälä ehdotetaan lisäksi jaettavaksi kahteen momenttiin siten, että ennakkoonestystä yleisesti koskevat säännökset olisivat 1 momentissa ja ennakkoonestystä kotona koskevat säännökset 2 momentissa.

29 §. Pykälään ehdotetut muutokset johtuvat virkalähetysoikeuden poistumisesta sekä juhannus- ja jouluaaton lisäämisestä niiden päivien luetteloon, jotka aiheuttavat määräpäivän siirtymisen seuraavaan arkipäivään.

Voimaantulosäänös. Tämän sääntelyn osalta viitataan kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen osalta lausuttuun.

1.3. Kunnallisvaalilaki

8 §. Muutoksen osalta viitataan siihen, mitä kansanedustajainvaalista annetun lain 13 §:n kohdalla on lausuttu. Kunnallisvaalilain kotiäänestystä koskevat säännökset ovat lain 7 aluvuossa.

66 §. Uuden 2 momentin lisäys vastaa muutosta, jota ehdotetaan kansanedustajain vaaleista annetun lain 70 §:ään.

70 §. Tähän pykälään ehdotettu muutos vas-

taa kansanedustajain vaaleista annetun lain 74 §:ään ehdotettua muutosta.

73 §. Muutos on tarpeen virkalähetysoikeuden poistumisen johdosta.

74 f §. Tämän muutoksen osalta viitataan kansanedustajain vaaleista annetun lain 80 e §:n kohdalla lausuttuun.

93 §. Muutos johtuu siitä, että uusia vaaleja varten ehdotetaan laadittavaksi uudet vaaliluettelot ja niiden yhteydessä uudet ilmoituskortit. Kun kunnanvaltuuston täydennysvaaleista 94 §:n mukaan on voimassa, mitä uusista vaaleista on laissa säädetty, koskisi muutos myös tällaisia vaaleja.

95 §. Juhannus- ja jouluaaton rauhoittaminen kunnallisvaaleihin liittyviltä toimilta liittyy kansanedustajain vaaleista annetun lain 103 §:ään ehdotettuun muutokseen. Pykälän soveltaminen tulisi ajankohtaiseksi vain poikkeuksellisen ajankohtana mahdollisesti toimitettavissa yksittäisissä täydennysvaaleissa tai uusissa vaaleissa.

97 §. Tässä pykälässä mainittujen sellaisten päivien luetteloon, joina uusissa kunnallisvaaleissa tai uutena aikana toimitettaviksi määrättyissä kunnallisvaaleissa ei toimiteta ennakkoonestystä, ehdotetaan lisättäväksi juhannusaatto.

100 §. Tämä virkalähetysoikeuden poistumisesta johtuva muutos vastaa kansanedustajain vaaleista annetun lain 102 §:ään ehdotettua muutosta.

Voimaantulosäänös. Kun monet nyt ehdotetut uudistukset koskevat sekä kaikkia valtiollisia vaaleja että kunnallisvaaleja ja kun tietyt valmistelutoimet esimerkiksi lomakesuunnittelussa ovat yhteiset, on asianmukaista säätää, että myös ennen kyseessä olevan lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

1.4. Laki neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä

17 §. Tämän pykälän 2 momentin kumoaminen on tarpeen virkalähetysoikeuden poistumisen johdosta.

1.5. Laki kuntajaosta

43 §. Myös tämän muutoksen aiheena on virkalähetysoikeuden poistuminen.

2. Voimaantulo

Lainmuutokset ehdotetaan tuleviksi voimaan siten, että ne olisivat sovellettavissa vuoden 1994 presidentinvaalissa. Asetus, jolla määrätään tässä vaalissa ennakkoonäänestyspaikoina olevat Posti- ja telailaitoksen toimipaikat ja sen tilapäiset ennakkoonäänestyspaikat, on annettava hyvissä ajoin ennen presidentinvaalin toimittamista. Tämän johdosta lainmuutosten pitäisi tulla voimaan viimeistään vuoden 1993 syyskuussa.

Jotta valmistaviin toimenpiteisiin muun muassa Posti- ja telailaitoksen tilapäisten ennakkoonäänestyspaikkojen tarpeen selvittämiseksi ja näiden järjestämiseksi sekä eräiden lomakkei-

den valmistamiseksi ja vaaliluetteloiden pohjaluetteloiden ja uudenlaisten ilmoituskorttien laatimiseen liittyvien atk-ohjelmien testaamiseen voitaisiin ajoissa ryhtyä, ehdotetaan lisäksi, että kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta, tasavallan presidentin vaalista annetun lain muuttamisesta ja kunnallisvaalilain muuttamisesta annettujen lakien täytäntöönpanemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä jo ennen näiden lakien voimaantuloa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kansanedustajain vaaleista 13 päivänä kesäkuuta 1969 annetun lain (391/69) 102 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa (370/85),

muutetaan 13 §:n 2 momentti, 14 §:n 1 momentti, 15 §, 25 a §:n 3 momentti, 25 c §:n 1 momentti, 25 d §:n 1 momentti, 74 §:n 4 momentti, 77 §:n 1 momentti, 80 e §:n 6 momentti, 100 a §:n 2 momentti, 102 §:n 1 momentti ja 103 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 13 §:n 2 momentti, 14 §:n 1 momentti, 15 §, 25 a §:n 3 momentti ja 25 c §:n 1 momentti 18 päivänä toukokuuta 1990 annetussa laissa (434/90), 25 d §:n 1 momentti, 74 §:n 4 momentti ja 100 a §:n 2 momentti mainitussa 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa sekä 80 e §:n 6 momentti ja 102 §:n 1 momentti 29 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa (80/88), sekä

lisätään 70 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa, uusi 2 momentti seuraavasti:

13 §

Jokaiseen pohjaluetteloon on liitettävä kutakin henkilöä koskeva *ilmoituskortti*, johon on kirjoitettava hänen täydellinen nimensä, hänen syntymävuotensa kaksi viimeistä numeroa ja hänen luetteloiden kirjoitushetkellä tiedossa oleva osoitteensa sekä tiedot siitä, missä vaalipiirissä hän on vaalioikeutettu, minkä äänestysalueen vaaliluetteloon hänet on merkitty, milloin ja missä vaaliluettelo on nähtävänä sekä milloin ja missä vaalitoimitus tapahtuu. Tämän lisäksi kortissa saa olla vain ohjeet sen käyttämisestä, kortista ehkä ilmenevien virheiden oikaisemisesta ja menettelystä äänestettäessä sekä ilmoitus ennakkoonäänestyksestä. Ilmoitus-

kortti on laadittava siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä 6 luvussa tarkoitettussa ennakkoonäänestyksessä.

14 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on viimeistään 38. päivänä ennen vaaleja tarkastettava pohjaluettelot. Niihin on lisättävä sellainen vaalioikeutettu henkilö, joka on jäänyt merkittämättä pohjaluetteloon, vaikka hänet rekisteritoimiston todistuksen mukaan olisi pitänyt merkitä siihen, sekä henkilö, jolla on ulkomaan kansalaisena ollut väestökirjalaissa tarkoitettu kotipaikka Suomessa sen vuoden ensimmäisenä päivänä, jonka mukaan pohjaluettelot on kir-

joitettava, ja joka ennen äänestysalueiden vaaliluetteloiden allekirjoittamista on tullut vaalioikeutetuksi. Pohjaluetteloista on poistettava henkilö, joka ei ole vaalioikeutettu, yliviihamalla hänen nimensä ja merkitsemällä luetteloon poistamisen syy. Henkilö, jonka osalta vaalioikeuden menettämisseuraamus virallisen selvityksen mukaan lakkaa ennen vaalipäivää, on merkittävä luetteloon äänioikeutetuksi.

15 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on lähetettävä 13 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoituskortti jokaiselle äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa. Ilmoituskortti lähetetään äänioikeutetulle sen jälkeen kun se ja pohjaluettelo on hänen osaltaan tarkastettu, kuitenkin viimeistään 38. päivänä ennen vaaleja.

25 a §

Luettelot on laadittava oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisille lomakkeille henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä. Luetteloon on merkittävä henkilön täydellinen nimi, henkilötunnus ja osoite sekä 2 momentissa tarkoitettu kunta.

25 c §

Väestörekisterikeskuksen on 38. päivänä ennen vaaleja vahvistettava 25 a §:ssä mainituin tavoin laaditut vaalipiirien vaaliluettelot. Kunkin luetteloon on merkittävä, minkä vaalipiirin vaaliluettelo se on.

25 d §

Sen jälkeen kun vaalipiirien vaaliluettelot on vahvistettu, väestörekisterikeskuksen on viipymättä lähetettävä oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukainen *ilmoituskirje* luetteloon merkitsemisestä jokaiselle, jonka luetteloon merkittyä osoitetta voidaan pitää luotettavana. Ilmoituskirjeessä on oltava ne tiedot, jotka henkilöstä vaaliluetteloon on otettu, ja tieto siitä, minkä vaalipiirin vaaliluetteloon hänet on merkitty. Tämän lisäksi ilmoituskirjeessä ei saa olla muuta kuin ohjeita sen käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä. Ilmoituskirje on laadittava siten, että sitä voidaan käyttää lähete-
kirjeenä 6 luvussa tarkoitettussa ennakkoäänestyskessä.

70 §

Lähetekirjeenä voidaan käyttää 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskorttia tai 25 d §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoituskirjetä.

74 §

Äänestäjän, joka käyttää lähete-
kirjeenä ilmoituskorttia tai ilmoituskirjetä, on annettava vain 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

77 §

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että lähete-
kuori viivytystä toimitetaan edelleen.

80 e §

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa säädetään, on kotiäänestyskessä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 66 §:n 2 momentissa, 70 §:n 1 momentissa, 71 §:n 1 momentissa, 72 §:n 2 ja 3 momentissa, 73 §:ssä, 74 §:n 1 momentissa, 75 §:ssä, 76 §:n 2 momentissa sekä 78 ja 79 §:ssä säädetään. Äänestäjän, joka luovuttaa lähete-
kirjeeseen liitettäväksi 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskortin, on annettava vain 74 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

100 a §

Vaalien toimeenpanemisesta huolehtivat kumotuissa vaaleissa toimineet vaaliviranomaiset. Uusissa vaaleissa on soveltuvin osin noudatettava, mitä varsinaisista vaaleista säädetään. Ennakkoäänestys tapahtuu vain siinä vaalipiirissä, jota määräys uusien vaalien toimittamisesta koskee.

102 §

Kaikki kuntien keskusvaalilautakuntien, vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien sekä 80 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen vaalitoimitsijain menot on kuntien suoritettava, mutta 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskorttia ja 25 d §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoitus-
kirjeitä, äänestysliput ja sinetöimisvälineet kustannetaan valtion varoista. Myös ilmoituskorttien ja lähete-
kuorien postimaksut sekä kaikki

65 §:ssä tarkoitettujen vaalitoimitsijain samoin kuin vaalipiirien keskuslautakuntien menot suoritetaan valtion varoista.

103 §

Milloin muuta kuin vaalitoimitusta, ennakkoäänestyksen aloittamista tai lopettamista taikka vaalien tuloksen julkaisemista varten säädetty määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaa-

toksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä. Kun tasavallan presidentti on määrännyt tai valituksen johdosta on määrätty toimitettaviksi uudet vaalit, on oikeusministeriöllä tarvittaessa oikeus siirtää tällainen määräpäivä lähinnä soveliaaksi päiväksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

tasavallan presidentin vaalista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan tasavallan presidentin vaalista 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetun lain (1076/91) 8 §:n 3 ja 4 momentti sekä

muutetaan 8 §:n 2 momentti sekä 18 ja 29 § seuraavasti:

8 §

Presidentinvaalin ensimmäisessä ja toisessa vaalissa käytetään samoja vaaliluetteleja. Ilmoituskortteja ja ilmoituskirjeitä on lähetettävä äänioikeutetuille samalla kertaa kaksi.

18 §

Ennakkoäänestys aloitetaan 11. päivänä ennen vaalitoimitusta sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen vaalitoimitusta. Posti- ja telelaitoksen tilapäisissä ennakkoäänestyspaikoissa ja Suomen edustustoissa ennakkoäänestys voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, kestää lyhyemmänkin ajan.

Kotiaäänestys tulee toimittaa aikaisintaan 11. päivänä ja viimeistään 5. päivänä ennen vaalitoimitusta. Kotiaäänestykseen on ilmoitaudut-

tava viimeistään 12. päivänä ennen vaalitoimitusta.

29 §

Mitä kansanedustajain vaaleista säädetään, on soveltuvin osin voimassa vaalin tuloksen tiedottamisesta, jollei 14, 21, 22 tai 27 §:ssä toisin säädetä, samoin kuin äänestyslippujen ja laskelmien säilyttämisestä sekä vaalipiirin keskuslautakunnan kokouksista, pöytäkirjasta ja toimituskirjoista, vaaliviranomaisten vastuusta ja vaalikustannuksista sekä määräpäivän sattu- misesta pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaatoksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

3.

Laki

kunnallisvaalilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 12 päivänä toukokuuta 1972 annetun kunnallisvaalilain (361/72) 100 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa (372/85),

muutetaan 8 §:n 2 momentti, 70 §:n 3 momentti, 73 §, 74 f §:n 6 momentti, 93, 95 ja 97 § sekä 100 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 2 momentti ja 74 f §:n 6 momentti 18 päivänä toukokuuta 1990 annetussa laissa (436/90), 70 §:n 3 momentti sekä 93 ja 95 § mainitussa 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa, 97 § 22 päivänä toukokuuta 1992 annetussa laissa (436/92) ja 100 §:n 1 momentti 29 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa (82/88), sekä

lisätään 66 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa, uusi 2 momentti seuraavasti:

8 §

Jokaiseen pohjaluetteloon on liitettävä kutakin henkilöä koskeva ilmoituskortti, johon on kirjoitettava hänen täydellinen nimensä, hänen syntymävuotensa kaksi viimeistä numeroa ja hänen luetteloiden kirjoitushetkellä tiedossa oleva osoitteensa sekä tiedot siitä, minkä äänestysalueen vaaliluetteloon hänet on merkitty, milloin ja missä vaaliluettelo on nähtävänä sekä milloin ja missä vaalitoimitus tapahtuu. Tämän lisäksi kortissa saa olla vain ohjeet sen käyttämisestä, kortista ehkä ilmenevien virheiden oikaisemisesta ja menettelystä äänestettäessä sekä ilmoitus ennakkoäänestyksestä. Ilmoituskortti on laadittava siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä 7 luvussa tarkoitettussa ennakkoäänestyksessä.

66 §

Lähetekirjeenä voidaan käyttää 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskorttia.

70 §

Äänestäjän, joka käyttää lähetekirjeenä ilmoituskorttia, on annettava vain 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

73 §

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että lähetekuori viivytyksettä toimitetaan edelleen.

74 f §

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa säädetään, on

kotiäänestyksestä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 66 §:n 1 momentissa, 67 §:ssä, 68 §:n 2 ja 3 momentissa, 69 §:ssä, 70 §:n 1 momentissa, 71 §:n 1 ja 2 momentissa, 72 §:n 2 momentissa sekä 74 §:ssä säädetään. Äänestäjän, joka luovuttaa lähetekirjeeseen liitettäväksi 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskortin, on annettava vain 70 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

93 §

Jos valituksen johdosta määrätään toimitettaviksi uudet vaalit, kunnan keskusvaalilautakunnan on viipymättä ryhdyttävä niiden toimeenpanemiseen. Uusissa vaaleissa on soveltuvin osin noudatettava, mitä varsinaisista vaaleista säädetään. Kumotuissa vaaleissa valituiksi tulleet valtuutetut pysyvät toimissaan, kunnes uusien vaalien tulos on julkaistu.

95 §

Milloin muuta kuin vaalitoimitusta tai vaalien tuloksen vahvistamista varten säädetty taikka 43 §:n 1 momentissa tarkoitettu määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaatoksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä.

97 §

Milloin on määrätty toimitettaviksi uudet vaalit tai vaalien toimittamista varten uusi aika, ennakkoäänestys tapahtuu vain siinä kunnassa, jota määräys koskee. Ennakkoäänestyspaikoiksi määräytyissä Posti- ja telelaitoksen toimipaikoissa ja tilapäisissä ennakkoäänestyspaikoissa ei ennakkoäänestystä tällöin kuitenkaan toimiteta uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä,

vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, juhannusaattona tai -päivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä.

100 §

Kaikki kuntien keskusvaalilautakuntien, vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien sekä 74 b §:n 1 momentissa tarkoitettujen vaalitoimitsijain menot on kuntien suoritettava, mutta äänestysliput sekä 66 §:ssä ja 72 §:n 2 momentissa tarkoitettut ennakkoäänestysasiakirjat kus-

tannetaan valtion varoista. Myös ilmoituskorttien ja lähetekuorien postimaksut ja kaikki 61 §:ssä tarkoitettujen vaalitoimitsijain menot suoritetaan valtion varoista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

4.

Laki

neuvoo-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain 17 §:n
2 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Täten kumotaan neuvoo-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä 16 päivänä heinäkuuta 1990 annetun lain (656/90) 17 §:n 2 momentti.

2 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

5.

Laki**kuntajaosta annetun lain 43 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntajaosta 21 päivänä tammikuuta 1977 annetun lain (73/77) 43 §:n 2 momentti seuraavasti:

43 §

Äänestysaluejaosta päättää ja keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat asettaa järjestelytoimikunta, joka muu-

toinkin huolehtii valtuustolle vaalin osalta kuuluvista tehtävistä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

Helsingissä 16 päivänä huhtikuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Pekka Tuomisto*

1.

Laki

kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kansanedustajain vaaleista 13 päivänä kesäkuuta 1969 annetun lain (391/69) 102 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa (370/85),

muutetaan 13 §:n 2 momentti, 14 §:n 1 momentti, 15 §, 25 a §:n 3 momentti, 25 c §:n 1 momentti, 25 d §:n 1 momentti, 74 §:n 4 momentti, 77 §:n 1 momentti, 80 e §:n 6 momentti, 100 a §:n 2 momentti, 102 §:n 1 momentti ja 103 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 13 §:n 2 momentti, 14 §:n 1 momentti, 15 §, 25 a §:n 3 momentti ja 25 c §:n 1 momentti 18 päivänä toukokuuta 1990 annetussa laissa (434/90), 25 d §:n 1 momentti, 74 §:n 4 momentti ja 100 a §:n 2 momentti mainitussa 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa sekä 80 e §:n 6 momentti ja 102 §:n 1 momentti 29 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa (80/88), sekä

lisätään 70 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa, uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

Jokaiseen pohjaluetteloon on liitettävä kutakin henkilöä koskeva *ilmoituskortti*, johon on kirjoitettava hänen täydellinen nimensä, syntymävuotensa kaksi viimeistä numeroa ja hänen luetteloiden kirjoitushetkellä tiedossa oleva osoitteensa sekä tiedot siitä, missä vaalipiirissä hän on vaalioikeutettu, minkä äänestysalueen vaali-luetteloon hänet on merkitty, milloin ja missä vaaliluettelo on nähtävänä sekä milloin ja missä vaalitoimitus tapahtuu. Tämän lisäksi kortissa saa olla vain ohjeet sen käyttämisestä, kortista ehkä ilmenevien virheiden oikaisemisesta ja menettelystä äänestettäessä sekä ilmoitus 6 a luvussa tarkoitetusta ennakkoäänestyksestä.

Jokaiseen pohjaluetteloon on liitettävä kutakin henkilöä koskeva *ilmoituskortti*, johon on kirjoitettava hänen täydellinen nimensä, *hänen* syntymävuotensa kaksi viimeistä numeroa ja hänen luetteloiden kirjoitushetkellä tiedossa oleva osoitteensa sekä tiedot siitä, missä vaalipiirissä hän on vaalioikeutettu, minkä äänestysalueen vaaliluetteloon hänet on merkitty, milloin ja missä vaaliluettelo on nähtävänä sekä milloin ja missä vaalitoimitus tapahtuu. Tämän lisäksi kortissa saa olla vain ohjeet sen käyttämisestä, kortista ehkä ilmenevien virheiden oikaisemisesta ja menettelystä äänestettäessä sekä ilmoitus ennakkoäänestyksestä. *Ilmoituskortti on laadittava siten, että sitä voidaan käyttää läheteKirjeenä 6 luvussa tarkoitetussa ennakkoäänestyksessä.*

14 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on viimeistään 37. päivänä ennen vaaleja tarkastettava pohjaluettelot. Niihin on lisättävä sellainen vaalioikeutettu henkilö, joka on jäänyt merkitsemättä pohjaluetteloon, vaikka hänet rekisteritoimiston todistuksen mukaan olisi pitänyt merkitä siihen, sekä henkilö, jolla on ulkomaan kansalaisena ollut väestökirjalaisa tarkoitettu kotipaikka Suomessa sen vuoden ensimmäisenä

14 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on viimeistään 38. päivänä ennen vaaleja tarkastettava pohjaluettelot. Niihin on lisättävä sellainen vaalioikeutettu henkilö, joka on jäänyt merkitsemättä pohjaluetteloon, vaikka hänet rekisteritoimiston todistuksen mukaan olisi pitänyt merkitä siihen, sekä henkilö, jolla on ulkomaan kansalaisena ollut väestökirjalaisa tarkoitettu kotipaikka Suomessa sen vuoden ensimmäisenä

Voimassa oleva laki

päivänä, jonka mukaan pohjaluettelot on kirjoitettava, ja joka ennen äänestysalueiden vaaliluetteloiden allekirjoittamista on tullut vaalioikeutetuksi. Pohjaluetteloista on poistettava henkilö, joka ei ole vaalioikeutettu, ylivaiivamalla hänen nimensä ja merkitsemällä luetteloon poistamisen syy. Henkilö, jonka osalta vaalioikeuden menettämisestä virallisen selvityksen mukaan lakkaa ennen vaalipäivää, on merkittävä luetteloon äänioikeutetuksi.

15 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on lähetettävä 13 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoituskortti jokaiselle äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa. Ilmoituskortti lähetetään äänioikeutetulle sen jälkeen kun se ja pohjaluettelo on hänen osaltaan tarkastettu, kuitenkin viimeistään 37. päivänä ennen vaaleja.

25 a §

Luettelot on laadittava oikeusministeriön vahvistamaa lomaketta käyttäen henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä. Luetteloon on merkittävä henkilön täydellinen nimi, henkilötunnus ja osoite sekä 2 momentissa tarkoitettu kunta.

25 c §

Väestörekisterikeskuksen on 37. päivänä ennen vaaleja vahvistettava 25 a §:ssä mainituin tavoin laaditut vaalipiirien vaaliluettelot. Kunkin luetteloon on merkittävä, minkä vaalipiirin vaaliluettelo se on.

25 d §

Sen jälkeen kun vaalipiirien vaaliluettelot on vahvistettu, väestörekisterikeskuksen on viipymättä lähetettävä oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukainen ilmoitus luetteloon merkitsemisestä jokaiselle, jonka luetteloon merkittyä osoitetta voidaan pitää luotettavana. Ilmoituksessa on oltava ne tiedot, jotka henkilöstä vaaliluetteloon on otettu, ja tieto siitä, minkä vaalipiirin vaaliluetteloon hänet on merkitty. Tämän lisäksi ilmoituksessa ei saa olla muuta kuin ohjeita sen käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä.

Ehdotus

päivänä, jonka mukaan pohjaluettelot on kirjoitettava, ja joka ennen äänestysalueiden vaaliluetteloiden allekirjoittamista on tullut vaalioikeutetuksi. Pohjaluetteloista on poistettava henkilö, joka ei ole vaalioikeutettu, ylivaiivamalla hänen nimensä ja merkitsemällä luetteloon poistamisen syy. Henkilö, jonka osalta vaalioikeuden menettämisestä virallisen selvityksen mukaan lakkaa ennen vaalipäivää, on merkittävä luetteloon äänioikeutetuksi.

15 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on lähetettävä 13 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoituskortti jokaiselle äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa. Ilmoituskortti lähetetään äänioikeutetulle sen jälkeen kun se ja pohjaluettelo on hänen osaltaan tarkastettu, kuitenkin viimeistään 38. päivänä ennen vaaleja.

Luettelot on laadittava oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisille lomakkeille henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä. Luetteloon on merkittävä henkilön täydellinen nimi, henkilötunnus ja osoite sekä 2 momentissa tarkoitettu kunta.

25 c §

Väestörekisterikeskuksen on 38. päivänä ennen vaaleja vahvistettava 25 a §:ssä mainituin tavoin laaditut vaalipiirien vaaliluettelot. Kunkin luetteloon on merkittävä, minkä vaalipiirin vaaliluettelo se on.

25 d §

Sen jälkeen kun vaalipiirien vaaliluettelot on vahvistettu, väestörekisterikeskuksen on viipymättä lähetettävä oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukainen ilmoituskirje luetteloon merkitsemisestä jokaiselle, jonka luetteloon merkittyä osoitetta voidaan pitää luotettavana. Ilmoituskirjeessä on oltava ne tiedot, jotka henkilöstä vaaliluetteloon on otettu, ja tieto siitä, minkä vaalipiirin vaaliluetteloon hänet on merkitty. Tämän lisäksi ilmoituskirjeessä ei saa olla muuta kuin ohjeita sen käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä. Ilmoituskirje on laadittava siten, että sitä voidaan käyttää lähe-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tekirjeenä 6 luvussa tarkoitettussa ennakkoäänestyksessä.

70 §

Lähetekirjeenä voidaan käyttää 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskorttia tai 25 d §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoituskirjettä.

74 §

Äänestäjän, joka luovuttaa lähetekirjeeseen liitettäväksi 13 §:n 2 momentissa tarkoitettun ilmoituskortin tai 25 d §:n 1 momentissa tarkoitettun ilmoituksen, on annettava vain 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

77 §

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että lähetekuori viivytyksettä lähetetään edelleen *virkalähetyksenä*.

77 §

Äänestäjän, joka käyttää lähetekirjeenä ilmoituskorttia tai ilmoituskirjettä, on annettava vain 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että lähetekuori viivytyksettä toimitetaan edelleen.

80 e §

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa on säädetty, on kotiaänestyksestä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvien osin voimassa, mitä 66 §:n 2 momentissa, 70 §:ssä, 71 §:n 1 momentissa, 72 §:n 2 ja 3 momentissa, 73 §:ssä, 74 §:n 1 ja 4 momentissa, 75 §:ssä, 76 §:n 2 momentissa sekä 78 ja 79 §:ssä on säädetty.

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa *säädetään*, on kotiaänestyksestä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvien osin voimassa, mitä 66 §:n 2 momentissa, 70 §:n 1 momentissa, 71 §:n 1 momentissa, 72 §:n 2 ja 3 momentissa, 73 §:ssä, 74 §:n 1 momentissa, 75 §:ssä, 76 §:n 2 momentissa sekä 78 ja 79 §:ssä *säädetään*. Äänestäjän, joka luovuttaa lähetekirjeeseen liitettäväksi 13 §:n 2 momentissa tarkoitettun ilmoituskortin, on annettava vain 74 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

100 a §

Vaalien toimeenpanemisesta huolehtivat kumotuissa vaaleissa toimineet vaaliviranomaiset. Uusissa vaaleissa on soveltuvien osin noudatettava, mitä varsinaisista vaaleista on säädetty. *Vaaleissa on kuitenkin käytettävä muuttamattomina samoja vaaliluetteloita kuin kumotuissa vaaleissa. Äänioikeutetuille ei lähetetä 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskorttia eikä 25 d §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta.* Ennakkoäänestys tapahtuu vain siinä vaalipiirissä, jota määräys uusien vaalien toimittamisesta koskee.

Vaalien toimeenpanemisesta huolehtivat kumotuissa vaaleissa toimineet vaaliviranomaiset. Uusissa vaaleissa on soveltuvien osin noudatettava, mitä varsinaisista vaaleista *säädetään*. Ennakkoäänestys tapahtuu vain siinä vaalipiirissä, jota määräys uusien vaalien toimittamisesta koskee.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

102 §

Kaikki kuntien keskusvaalilautakuntien, vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien sekä 80 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen vaalitoimistijain menot on kuntien suoritettava, mutta 13 §:n 2 momentissa tarkoitettut ilmoituskortit ja 25 d §:n 1 momentissa tarkoitettut ilmoitukset, äänestysliput ja sinetöimisvälineet kustannetaan sekä kaikki 65 §:ssä tarkoitettujen vaalitoimistijain samoin kuin vaalipiirien keskuslautakuntien menot suoritetaan valtion varoista.

Vaalipiirien keskuslautakunnilla, kuntien keskusvaalilautakunnilla, vaalilautakunnilla, vaalitoimikunnilla ja vaalitoimistijoilla on virkälähetys-oikeus.

103 §

Milloin muuta kuin vaalitoimitusta, ennakkoäänestyksen aloittamista tai lopettamista taikka vaalien tuloksen julkaisemista varten säädetty määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä. Kun tasavallan presidentti on määrännyt tai valituksen johdosta on määrätty toimitettaviksi uudet vaalit, on oikeusministeriöllä tarvittaessa oikeus siirtää tällainen määräpäivä lähinnä soveliaaksi päiväksi.

102 §

Kaikki kuntien keskusvaalilautakuntien, vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien sekä 80 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen vaalitoimistijain menot on kuntien suoritettava, mutta 13 §:n 2 momentissa tarkoitettut ilmoituskortit ja 25 d §:n 1 momentissa tarkoitettut ilmoituskirjeet, äänestysliput ja sinetöimisvälineet kustannetaan valtion varoista. *Myös ilmoituskorttien ja lähete kuorien postimaksut* sekä kaikki 65 §:ssä tarkoitettujen vaalitoimistijain samoin kuin vaalipiirien keskuslautakuntien menot suoritetaan valtion varoista.

(3 mom. kumotaan)

Milloin muuta kuin vaalitoimitusta, ennakkoäänestyksen aloittamista tai lopettamista taikka vaalien tuloksen julkaisemista varten säädetty määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi *taikka juhannus- tai jouluaatoksi*, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä. Kun tasavallan presidentti on määrännyt tai valituksen johdosta on määrätty toimitettaviksi uudet vaalit, on oikeusministeriöllä tarvittaessa oikeus siirtää tällainen määräpäivä lähinnä soveliaaksi päiväksi.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

tasavallan presidentin vaalista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan tasavallan presidentin vaalista 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetun lain (1076/91) 8 §:n 3 ja 4 momentti sekä

muutetaan 8 §:n 2 momentti sekä 18 ja 29 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Presidentinvaalin ensimmäisessä ja toisessa vaalissa käytetään samoja vaaliluetteloja.

Milloin hallitusmuodon 23 c §:n nojalla on määrätty toimitettavaksi uusi presidentinvaali, käytetään 1 momentissa tarkoitettuja vaaliluetteloja muuttamattomina myös uuden presidentinvaalin molemmissa vaaleissa. Jos uuden presidentinvaalin ensimmäinen vaali toimitetaan eri vuonna kuin aikaisempi keskeytynyt presidentinvaali, on kuitenkin laadittava uudet vaaliluettelot. Näistä on voimassa, mitä 1 momentissa on säädetty.

Jos hallitusmuodon 25 §:n 1 momentin nojalla määrätyn presidentinvaalin ensimmäinen vaali toimitetaan samana vuonna kuin vaalia edeltäneen presidentinvaalin ensimmäinen vaali, käytetään presidentinvaalissa muuttamattomina edellisessä presidentinvaalissa käytettyjä vaaliluetteloja. Muussa tapauksessa on laadittava uudet vaaliluettelot, joista on voimassa, mitä 1 momentissa on säädetty.

18 §

Ennakkoäänestys aloitetaan 11. päivänä ennen vaalitoimitusta sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen vaalitoimitusta. Ennakkoäänestykseen kotona on ilmoitauduttava viimeistään 12. päivänä ennen vaalitoimitusta.

Ennakkoäänestys järjestetään 1 momentissa tarkoitettuna aikana:

1) Posti- ja telelaitoksen toimipaikassa jokai-

Presidentinvaalin ensimmäisessä ja toisessa vaalissa käytetään samoja vaaliluetteloja. Ilmoituskortteja ja ilmoituskirjeitä on lähetettävä äänioikeutetuille samalla kertaa kaksi.

(3 mom. kumotaan)

(4 mom. kumotaan)

18 §

Ennakkoäänestys aloitetaan 11. päivänä ennen vaalitoimitusta sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen vaalitoimitusta. Posti- ja telelaitoksen tilapäisissä ennakkoäänestyspaikoissa ja Suomen edustustoissa ennakkoäänestys voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, kestää lyhyemmänkin ajan.

Kotiäänestys tulee toimittaa aikaisintaan 11. päivänä ja viimeistään 5. päivänä ennen vaalitoimitusta. Kotiäänestykseen on ilmoitauduttava viimeistään 12. päivänä ennen vaalitoimitusta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sena arkipäivänä sinä aikana, jolloin toimipaikka on yleisöä varten avoinna, taikka Posti- ja telelaitoksen määräämänä muuna aikana sekä lauantaina ja sunnuntaina kello 10:n ja 14:n välisenä aikana, ei kuitenkaan uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä;

2) *laitoksessa, sen mukaan kuin vaalitoimikunta määrää, ennakkoäänestyksen lopettamispäivänä tai sitä edeltävänä päivänä sekä yhtenä muuna päivänä toimikunnan määrääminä aikoina;*

3) *kotona arkipäivänä kello 9:n ja 20:n välisenä aikana;*

4) *Suomen edustustossa jokaisena päivänä edustuston päällikön määräämänä aikana, ei kuitenkaan pitkäperjantaina, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä ja toisena joulupäivänä; ja*

5) *suomalaisessa laivassa sen mukaan kuin laivan päällikkö määrää, vähintään kahtena päivänä päällikön määrääminä aikoina.*

29 §

Mitä kansanedustajain vaaleja varten on säädetty, on soveltuvin osin voimassa vaalin tuloksen tiedottamisesta, jollei 14, 21, 22 tai 27 §:ssä ole toisin säädetty, samoin kuin äänestyslippujen ja laskelmien säilyttämisestä sekä vaalipiirin keskuslautakunnan kokouksista, pöytäkirjasta ja toimituskirjoista, vaaliviranomaisten vastuusta, vaalikustannuksista ja virkalähetysoikeudesta sekä määräpäivän sattumisesta pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi.

29 §

Mitä kansanedustajain vaaleista säädetään, on soveltuvin osin voimassa vaalin tuloksen tiedottamisesta, jollei 14, 21, 22 tai 27 §:ssä toisin *säädetä*, samoin kuin äänestyslippujen ja laskelmien säilyttämisestä sekä vaalipiirin keskuslautakunnan kokouksista, pöytäkirjasta ja toimituskirjoista, vaaliviranomaisten vastuusta ja vaalikustannuksista sekä määräpäivän sattumisesta pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi *taikka juhannus- tai jouluaatoksi*.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

3.

Laki

kunnallisvaalilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 12 päivänä toukokuuta 1972 annetun kunnallisvaalilain (361/72) 100 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa (372/85),

muutetaan 8 §:n 2 momentti, 70 §:n 3 momentti, 73 §, 74 f §:n 6 momentti, 93, 95 ja 97 § sekä 100 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 2 momentti ja 74 f §:n 6 momentti 18 päivänä toukokuuta 1990 annetussa laissa (436/90), 70 §:n 3 momentti sekä 93 ja 95 § mainitussa 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa, 97 § 22 päivänä toukokuuta 1992 annetussa laissa (436/92) ja 100 §:n 1 momentti 29 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa (82/88), sekä

lisätään 66 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa, uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Jokaiseen pohjaluetteloon on liitettävä kutakin henkilöä koskeva *ilmoituskortti*, johon on kirjoitettava hänen täydellinen nimensä, syntymävuotensa kaksi viimeistä numeroa ja hänen luetteloiden kirjoitushetkellä tiedossa oleva osoitteensa sekä tiedot siitä, minkä äänestysalueen vaaliluetteloon hänet on merkitty, milloin ja missä vaaliluettelo on nähtävänä sekä milloin ja missä vaalitoimitus tapahtuu. Tämän lisäksi kortissa saa olla vain ohjeet sen käyttämisestä, kortista ehkä ilmenevien virheiden oikaisemisesta ja menettelystä äänestettäessä sekä ilmoitus 7 a luvussa tarkoitetusta ennakkoäänestyksestä.

Jokaiseen pohjaluetteloon on liitettävä kutakin henkilöä koskeva *ilmoituskortti*, johon on kirjoitettava hänen täydellinen nimensä, *hänen* syntymävuotensa kaksi viimeistä numeroa ja hänen luetteloiden kirjoitushetkellä tiedossa oleva osoitteensa sekä tiedot siitä, minkä äänestysalueen vaaliluetteloon hänet on merkitty, milloin ja missä vaaliluettelo on nähtävänä sekä milloin ja missä vaalitoimitus tapahtuu. Tämän lisäksi kortissa saa olla vain ohjeet sen käyttämisestä, kortista ehkä ilmenevien virheiden oikaisemisesta ja menettelystä äänestettäessä sekä ilmoitus ennakkoäänestyksestä. *Ilmoituskortti on laadittava siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä 7 luvussa tarkoitetussa ennakkoäänestyksessä.*

66 §

Lähetekirjeenä voidaan käyttää 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskorttia.

70 §

Äänestäjän, joka luovuttaa lähetekirjeeseen liitettäväksi 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoituskortin, on annettava vain 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

Äänestäjän, joka käyttää lähetekirjeenä *ilmoituskorttia*, on annettava vain 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

73 §

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että lähetekuori viivytystä lähetetään edelleen *virkalähetysenä*.

73 §

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että lähetekuori viivytystä *toimitetaan* edelleen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

74 f §

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa on säädetty, on kotiaänestyksestä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 66 ja 67 §:ssä, 68 §:n 2 ja 3 momentissa, 69 §:ssä, 70 §:n 1 ja 3 momentissa, 71 §:n 1 ja 2 momentissa, 72 §:n 2 momentissa sekä 74 §:ssä on säädetty.

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa *säädetään*, on kotiaänestyksestä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 66 §:n 1 momentissa, 67 §:ssä, 68 §:n 2 ja 3 momentissa, 69 §:ssä, 70 §:n 1 momentissa, 71 §:n 1 ja 2 momentissa, 72 §:n 2 momentissa sekä 74 §:ssä *säädetään*. *Äänestäjän, joka luovuttaa lähetekirjeeseen liitettäväksi 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoituskortin, on annettava vain 70 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.*

93 §

Jos valituksen johdosta määrätään toimitettaviksi uudet vaalit, kunnan keskusvaalilautakunnan on viipymättä ryhdyttävä niiden toimeenpanemiseen. Uusissa vaaleissa on soveltuvin osin noudatettava, mitä varsinaisista vaaleista on säädetty. *Vaaleissa on kuitenkin käytettävä muuttamattomina samoja vaaliluetteloita kuin kumotuissa vaaleissa. Äänioikeutetuille ei lähetetä 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskorttia.* Kumotuissa vaaleissa valituiksi tulleet valtuutetut pysyvät toimissaan, kunnes uusien vaalien tulos on julkaistu.

93 §

Jos valituksen johdosta määrätään toimitettaviksi uudet vaalit, kunnan keskusvaalilautakunnan on viipymättä ryhdyttävä niiden toimeenpanemiseen. Uusissa vaaleissa on soveltuvin osin noudatettava, mitä varsinaisista vaaleista *säädetään*. Kumotuissa vaaleissa valituiksi tulleet valtuutetut pysyvät toimissaan, kunnes uusien vaalien tulos on julkaistu.

95 §

Milloin muuta kuin vaalitoimitusta tai vaalien tuloksen vahvistamista varten säädetty taikka 43 §:n 1 momentissa tarkoitettu määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä.

95 §

Milloin muuta kuin vaalitoimitusta tai vaalien tuloksen vahvistamista varten säädetty taikka 43 §:n 1 momentissa tarkoitettu määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi *taikka juhannus- tai jouluaatoksi*, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä.

97 §

Milloin on määrätty toimitettaviksi uudet vaalit tai vaalien toimittamista varten uusi aika, ennakkoäänestys tapahtuu vain siinä kunnassa, jota määräys koskee. Ennakkoäänestyspaikoiksi määrättyissä Posti- ja telelaitoksen toimipaikoissa ja tilapäisissä ennakkoäänestyspaikoissa ei ennakkoäänestystä tällöin kuitenkaan toimiteta uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä.

97 §

Milloin on määrätty toimitettaviksi uudet vaalit tai vaalien toimittamista varten uusi aika, ennakkoäänestys tapahtuu vain siinä kunnassa, jota määräys koskee. Ennakkoäänestyspaikoiksi määrättyissä Posti- ja telelaitoksen toimipaikoissa ja tilapäisissä ennakkoäänestyspaikoissa ei ennakkoäänestystä tällöin kuitenkaan toimiteta uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, *juhannusaattona tai -päivänä*, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä.

100 §

Kaikki kuntien keskusvaalilautakuntien,

100 §

Kaikki kuntien keskusvaalilautakuntien,

Voimassa oleva laki

vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien sekä 74 b §:n 1 momentissa tarkoitettujen vaalitoimitsijain menot on kuntien suoritettava, mutta äänestysliput sekä 66 §:ssä ja 72 §:n 2 momentissa tarkoitettut ennakkoäänestysasiakirjat kustannetaan ja kaikki 61 §:ssä tarkoitettujen vaalitoimitsijain menot suoritetaan valtion varoista.

Kunnallisvaaleja koskevissa asioissa kunnan keskusvaalilautakunnalla, vaalilautakunnalla, vaalitoimikunnalla ja vaalitoimitsijalla on virkalähetysoikeus.

Ehdotus

vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien sekä 74 b §:n 1 momentissa tarkoitettujen vaalitoimitsijain menot on kuntien suoritettava, mutta äänestysliput sekä 66 §:ssä ja 72 §:n 2 momentissa tarkoitettut ennakkoäänestysasiakirjat kustannetaan *valtion varoista. Myös ilmoituskorttien ja lähetekuorien postimaksut* ja kaikki 61 §:ssä tarkoitettujen vaalitoimitsijain menot suoritetaan valtion varoista.

(3 momentti kumotaan)

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

4.

Laki

**neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain 17 §:n
2 momentin kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

17 §

Äänestysviranomaisilla on virkalähetysoikeus. Kirjeäänestyksessä voidaan käyttää lähetekuoria kunnan keskusvaalilautakunnan virkalähetyskuoria, joihin lautakunta on valmiiksi merkitty vastaanottajaksi.

Ehdotus

(2 momentti kumotaan)

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

5.

Laki**kuntajaosta annetun lain 43 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntajaosta 21 päivänä tammikuuta 1977 annetun lain (73/77) 43 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

43 §

Äänestysaluejaosta päättää ja keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat asettaa järjestelytoimikunta, joka muutoinkin huolehtii valtuustolle vaalin osalta kuuluvista tehtävistä. *Sillä on vaalia koskevissa asioissa vapaakirjeoikeus.*

Äänestysaluejaosta päättää ja keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat asettaa järjestelytoimikunta, joka muutoinkin huolehtii valtuustolle vaalin osalta kuuluvista tehtävistä.

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä*
kuuta 199 . _____

